

כַּחַה שֶׁל שִׁירָה

"וַיבֹּא מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר אֶת כָּל דִּבְרֵי הַשִּׁירָה הַזֹּאת בְּאָזְנֵי הָעָם" (דברים לב, מד)

מֹשֶׁה רִבְנוֹ עוֹמֵד לִפְנֵי מוֹתוֹ וְאוֹמֵר דִּבְרֵי תוֹכְחָה לְעַם יִשְׂרָאֵל עַל מִנַּת שְׂיִשְׁמְרוּ אֶת הַתּוֹרָה וְהַמְצוֹת מִכָּל מִשְׁמֵר. הוּא מְזַכֵּיר לָהֶם עוֹנוֹת רַאשׁוֹנִים בְּדֶרֶךְ רִמְז, מְצוּה אֹתָם עַל הָאֲמוּנָה, עַל מְצוֹת הַתּוֹרָה, הוּא מְפָרֵט בְּאָזְנֵיהֶם אֶת כָּל הַבְּרָכוֹת וְהַדְּבָרִים הַטּוֹבִים לָהֶם יִזְכּוּ אִם יֵלְכוּ בְּדֶרֶךְ ה', וּמְאַרֵץ בְּקִלְלוֹת הָאֵיּוֹמוֹת שְׂיִתְמַמְשׁוּ אִם חָלִילָה לֹא יֵלְכוּ בְּדֶרֶךְ ה'. אַחֵר כֶּן חוֹזֵר שׁוֹב עַל הַדְּבָרִים בְּפִרְשַׁת נְצָבִים, בְּדִבְרֵי נְבוֹאָה שְׂיִמְחִישׁוּ לָהֶם אֶת הַדְּבָרִים הַיֵּטִב, וַיִּתְנוּ לָהֶם אֶת הַפֶּחַ לְעַמֵּד בְּנִסְיוֹנוֹת. "הָאָזִינוּ הַשְּׁמַיִם" – שְׁאַנֵּי מִתְרָה בְּהֶם בְּיִשְׂרָאֵל (דברים לב, א. ורש"י), וְכִי לֹא הִיָּה דִּבְרֵי הַתּוֹכְחָה בְּכָל הָאֲפֻנִים שְׁעַם יִשְׂרָאֵל שָׁמַע עַד כֹּה? מִדּוּעַ חוֹזֵר מֹשֶׁה שׁוֹב עַל דִּבְרֵי הַתּוֹכְחָה, וְהַפְעַם בְּדִבְרֵי שִׁירָה? מַה יֵּשׁ בְּשִׁירָה שְׁאִין בְּכָל מַה שְׁשָׁמְעוּ עַד כֹּה?

שִׁירָה נִכְנָסַת לְמַעְמְקֵי הַנֶּפֶשׁ

וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת כָּל דִּבְרֵי הַשִּׁירָה הַזֹּאת בְּאָזְנֵי הָעָם - מְלַמֵּד שֶׁהִיָּה מְשַׁקְעָם בְּאָזְנֵיהֶם, פְּרוּשׁ שֶׁהַכְּנִיסַת הַדְּבָרִים בְּאָזְנֵיהֶם שְׂיִהְיוּ עַל לִבָּם (ספרי. ילקוט שמעוני תתקמז עם פירוש זית רענן לבעל ה"מגן אברהם" אות לב).

מִדִּבְרֵי הַמְדַרְשׁ נִרְאָה שֶׁמֹּשֶׁה רִבְנוֹ הַזְדַּקֵּק לְדִבְרֵי שִׁירָה עַל מִנַּת לְשַׁקְעָם בְּאָזְנֵיהֶם כְּדֵי שְׂיִכְנְסוּ לְלִבָּם. יְכוּל אָדָם לְשַׁמּוֹעַ אֶת כָּל דִּבְרֵי הַתּוֹכְחָה בְּעוֹלָם, אָבֵל זֶה נִכְנָס עַד לְמִקּוֹם מְסוּיָם, וְשָׁם נִחְסַם... יִצְרוּ הָרַע שֶׁל הָאָדָם מִתְגַּבֵּר עַל דִּבְרֵי הַתּוֹכְחָה בְּכֵדֵי שְׂיִוֵּכַל לְלַקֵּחַ בְּשִׁרְיוֹת לְבוֹ. מֹשֶׁה רִבְנוֹ נִזְקֵק לְכָל הָאֲמָצְעִים עַל מִנַּת לְהַחֲדִיר אֶת דִּבְרֵי הַתּוֹכְחָה לְנֶפֶשׁ שֶׁל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, שִׁירָה אֵינָה עוֹד סִגְנוֹן שֶׁל דִּבְרֵי תוֹכְחָה, שִׁירָה הִיא שְׁפָה שְׁחוֹדֶרֶת עֲמוּק יוֹתֵר, הִיא נִכְנָסַת לְמַעְמְקֵי הַנֶּפֶשׁ, וְאִם קוֹנָה שָׁם שְׁבִיתָהּ, יֵשׁ לְאָדָם כַּחוֹת נֶפֶשׁ וְתַעֲצוּמוֹת נֶפֶשׁ גְּדוֹלִים יוֹתֵר, עִמָּם יִצְלִיחַ לְעַמֵּד אִיתָן מוֹל יִצְרוּ הָרַע, כְּדֵי לְלַקֵּחַ בְּדֶרֶךְ ה', לְמַרְוֹת כָּל הַקְּשִׁיִּים, וְלְמַרְוֹת כָּל הַנִּסְיוֹנוֹת.

"ועתה כתבו לכם את השירה הזאת ולמדנה את בני ישראל שימה בפיהם למען תהיה לי השירה הזאת לעד בבני ישראל" (דברים לא, יט). וטעם השירה הזאת, השירה אשר אגיד לך עתה, והיא האזינו. ויקרא שירה, כי ישראל יאמרוה תמיד בשיר ובזמרה, וכן נכתבה כשירה, כי השירים יכתבו בהם הפסק במקומות הנעימה (רמב"ן). ודברים הנכתבים בצורה נעימה, ונאמרים תמיד בשירה ובזמרה, חודרים עמוק יותר במעמקי הנפש, ומשפיעים יותר מכל דבר אחר. אם נתבונן בפיוטים של תפלות הימים הנוראים, אלו מהם משאירים עלינו רושם עז יותר, נוכח שאלו הפיוטים שנכתבו בדרך שירה, ונאמרים תמיד בשירה ובזמרה. "והיה כי תמצאן אתו רעות רבות וצרות וענתה השירה הזאת לפניו לעד כי לא תשכח מפי זרעו" (דברים לא, כא). כפי שהתורה לא תשכח מפי זרעו, לא די בדברי תוכחה ובדברי נבואה, אלא יש צורך בדברי שירה הנאמרים תמיד בשירה ובזמרה.

אולי אפשר לומר בדרך צחות "האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי" (דברים לב, א), כאשר מדברים אל השמים, אלא הנפש הרוחנית, בשפה אותה היא מבינה, בשירה, בנעימות, ובזמרה, הרי היא מאזינה, וכתוצאה מכך גם הארץ, החלקים החמריים יותר שבאדם, תשמע אמרי פי.

מסירת התורה במתיקות

נאמר בתורה: "ועתה כתבו לכם את השירה הזאת ולמדנה את בני ישראל שימה בפיהם" (דברים לא, יט). שואל הרב יצחק זילברשטיין שליט"א, ויש להבין, למה התורה הקדושה נקראת 'שירה'?

ובאר בשם מורו וחסיו, מרן הגאון רבי יוסף שלום אלישיב זצוק"ל, שאם למשל יודמן לעיר מומחה גדול בעל שם עולמי, ויתפרסם שעומד להעביר הרצאה בפילוסופיה או ברפואה וכדומה, הלא מובן הדבר, שרק בני אדם שיש להם יד בחכמות הללו, הם אלו שיבואו לשמע את דבריו, אבל המון העם שאינם בקיאים באותה חכמה, אין להם שום ענין באותן הרצאות, אפילו יהיה המרצה גאון עצום.

אבל לא כך יהיה אם יבוא לעיר נגן גאוני או חזן מכשר בעל שם עולמי, שאז בודאי שיבואו הכל לשמע את הנגונים ואת השירה הערבה. גם אלו היודעים בעצמם שלא יגיעו לעמק חכמת הנגינה והשירה, בכל זאת, כל אחד לפי מדת הבנתו ישיג ספוק בנפשו, ענג ונחת, מהשירה והזמרה של המנגן או החזן.

פעת נבין מדוע התורה מכוונה בפסוק 'שירה'; כי תכלית מצות פתיבת התורה היא "ולמדנה את בני ישראל, שימה בפיהם"; אם אתה מעוניין למסור את התורה לבני ישראל, "שימה בפיהם", עליך לדאג שיקלטו את דברי התורה הזאת. וכאשר נמסור את התורה במתיקות, כפרשה של 'שירה', באופן שירגישו הלומדים במוחש כי "פקודי ה' ישרים משמחי לב... נחמדים מזהב ומפז רב ומתוקים מדבש!"

"כתבו לכם את השירה הזאת ולמדנה את בני ישראל" - כתבו את התורה שתהא כשירה, שכל אחד ירגיש בה טעם וענג!

(ופריו מתוק)

ודאי טוב הוא לקרוא בנעימה

מורי ורבי הגאון רבי שמואל חיים דומב שליט"א הפנה אותי לדברי הגמרא ופרוש המהרש"א במסכת מגלה בענין למוד התורה מתוך נעימה וזמרה:

אמר ר' שפטיה אמר ר' יוחנן כל הקורא בלא נעימה ושונה בלא זמרה, עליו הכתוב אומר (יחזקאל כ, כה) וגם אני נתתי להם חקים לא טובים ומשפטים לא יחיו בהם, מתקיף לה אביי משום דלא ידע לבסומי קלא (יחזקאל כ, כה) משפטים לא יחיו בהם קרית בה? פרוש וכו' משום שאדם לא יודע לשיר מגיע לו עונש שלא יחיה? (מגילה לב.)

ומעיר המהרש"א על קושית אביי, דלא ידע לבסומי כו' לא יחיה קרית ליה כו'. אבל מרישא דקרא לא טובים לא קשה לי' דודאי טוב הוא לקרוא בנעימה כו' מיהו בעונש לא יחיה אין סברא.

התורה היא שירת החיים של האדם מישראל

מורי ורבי הגאון רבי שמואל חיים דומב שליט"א סיפר לי ששמע מפי הרב מפוניבז' רבי יוסף שלמה פהנמן זצ"ל את המובא גם באריכות בספר זכרון שמואל לרבי שמואל רוזובסקי זצ"ל בזה הלשון: דבר נוסף בשמו של הרב זצ"ל אומר בפניכם. אמרו בגמ' (מגילה ג) ואמר רב שמואל בר אבאי גדול תלמוד תורה יותר מהקרבת תמידין שנאמר עתה באתי, והינו על פי מה שאמר שם לעיל (ג), והפתיב (יהושע ה, יג) ויהי בהיות יהושע בירחו וישא עיניו וירא והנה איש עמד לנגדו וחרבו שלופה בידו, וילך יהושע אליו ויאמר לו הלנו אתה אם לצרינו. ויאמר לא כי אני שר צבא ה' עתה באתי וגו'. אמר לו אמש בטלתם תמיד של בין הערבים ועכשו בטלתם תלמוד תורה אמר לו על איזה מהן באת אמר לו עתה באתי. וברש"י ועכשו שהוא לילה היה לכם לעסוק בתורה שהרי אינכם נלחמים בלילה. ובתוס' כתב דהשאלה דעל איזה מהן באת מרמז בפסוק, דכתיב ויאמר לו הלנו אתה אם לצרינו. דכך היא הפונה בשביל תלמוד תורה באת דכתיב תורה צוה לנו, אם לצרינו או בשביל הקרבנות שמגנים עלינו מצרינו, ועל זה באה תשובת המלאך עתה באתי. והביאו בתוס' מפרוש ריב"ן על תלמוד תורה באתי דכתיב ביה ועתה כתבו לכם את השירה הזאת. ואמר הרב זצ"ל דהבאור הוא דיש שתי בחינות בתורה, האחת תורה צוה לנו משה. והשניה, ועתה כתבו לכם את השירה הזאת. וענין הבחינה השניה הוא שהתורה היא שירת החיים של האדם מישראל, ההרגשים העמוקים ביותר של האדם באים לידי בטוי בעסק התורה, והאדם צריך לבטא בתורה את כל לבו וכל נשמתו, התורה נוגעת במיתרים ובנימים העדינים ביותר של נפש האדם. זוהי בחינת השירה שיש בתורה, ועתה כתבו לכם את השירה הזאת. וזוהי הפונה בתשובת המלאך עתה באתי, על תלמוד תורה באתי דכתיב בה ועתה כתבו לכם את השירה הזאת, פלומר, אמנם מצד הבחינה של תורה צוה לנו, מצד עצם מצות תלמוד תורה כשילעצמה, אפשר היה להם לישראל לפטור עצמם משום שהיו עסוקים במלחמה כל היום, והתביעה לא היתה כל כך גדולה, ולא היה בא המלאך וחרבו שלופה בידו להוכיחם על כך. אבל מבחינת השירה שיש בתורה אין שום הגבלות ואין שום פטורים, כי שירת התורה ממלאת את כל כולו של האדם. וכשיש שעה פנויה כל שהיא האדם צריך לעסוק בתורה. והמצבים הקשים ביותר אינם פוטרים מעסק התורה. וזהו: ועתה כתבו לכם את השירה הזאת. והוא מה שאמרו זכרונם לברכה שם: מיד (יהושע ח, ט) וילן יהושע בלילה ההוא בתוך העמק אמר רבי יוחנן מלמד שלן בעומקה של הלכה. והינו לא אף למוד גרידא אלא לינה בעומקה של הלכה, כי השירה של תורה באה לידי בטוי דוקא בעומקה של הלכה. כאשר האדם משקיע את כל כולו, כל לבו ונשמתו בעסק התורה.

ספורים משלים ועובדות מהחפץ חיים משלבים בפרשת השבוע - פרשת האזינו

אורח אינו יכול להביע דעה

אורח נכנס לבית הכנסת בשבת להתפלל. בעת קריאת התורה, שם לב האורח, שהגבאי מעלה לתורה את הראשון מצד מזרח, ואת השני מצד מערב, ואת השלישי שוב מצד מזרח, ומצד דרום הוא לא העלה לתורה אף אחד.

האורח אָזר אָמץ ופָּנָה אֶל הַגָּבַאי וְשָׁאַל אוֹתוֹ בְּדַבַּר הַתְּנַהּלוֹתוֹ הַתְּמוּהָה, מדוע אינו מעלה את כלם לתורה מצד אחד לפי הסדר, ומדוע הוא בוחר אנשים מכל הצדדים, למעט מצד דרום.

אחד ממתפללי בית הכנסת השיב לו על כך: ר' איד – יהודי, הגעת לכאן לשבת אחת ואתה כבר רוצה לדעת את כל הסדר, בדייק איך הגבאי מחלק את העליות?! אם היית מתפלל כאן כל שבת במשך כל השנה, היית רואה שהגבאי יודע מה הוא עושה. בשבתות הקודמות הוא העלה את הכהן מצד דרום, והיום הוא העלה כהן אחר מצד מזרח, ובאותה עליה שהוא כבד היום יהודי מצד צפון, הוא כבד בשבת קודמת יהודי מצד מערב, כך שבחלוף שבועות אחדים כלם זוכים להתכבד בעליה לתורה.

אותו הדבר הוא אתנו בני האדם בעולם הזה. אדם מגיע לכאן לזמן קצר, והוא רוצה לדעת את התשובות לכל השאלות, מדוע האיש הזה עשיר והשני עני, מדוע לזה יש כבוד ולהוא אין. אם אדם היה חי אלף שנה, הוא היה רואה שלפני מאה שנה, הסבא רבא של היהודי הזה היה עשיר, ושל ההוא עני, והיום זה התהפך, זה עמד בנסיון העני, ולכן נותנים לבן שלו עשר, והוריו של השני לא עמדו בנסיונות העשר, ולכן חיב הבן שלהם לחיות חיי עני.

אבל מכיון שאדם אינו יותר מאשר אורח בעולם הזה, והוא אינו רואה יותר ממה שמתרחש בשנותיו הספורות, אין לו להקשות קשיות, אלא יכול הוא לסמך על הבעל הבית של העולם, שהכל מתנהל עם סדר ועם חשבון.

פעם אחרת ספר החפץ חיים ספור על אורח שלן באכסניה אחת. למחרת כאשר עמד לצאת לדרך, פנה האורח אל בעל האכסניה, והסב את תשומת לבו לכה שצריך לשנות את מקום המטות בחדר, שהם לא יהיו סמוכים מדי לתנור, ואת ארון הבגדים יש להזיז מעט מהחלון, ושנויים נוספים מעין אלו.

שואל אותו בעל הבית של האכסניה, ר' איד – יהודי, הגעת ל כאן על מנת לעבר לגור באכסניה שלי לתמיד? אתה הרי הגעת ללון כאן לילה אחד בלבד, ואתה כבר רוצה לשנות את כל הסדר אצלי בבית?!

(הרב שמואל גריינימן "מאה סיפורים ומשלים מהחפץ חיים" – תרגום הרב משה ליב הכהן הלבפשט) ©

"הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט אל אמונה ואין עול צדיק וישר הוא" (דברים לב, ד). מרן החפץ חיים היה מפרש את הפסוק "משפטי ה' אמת צדקו יחדו" (תהלים יט, י), שדוקא בהיותם יחדיו צודקים, דהינו כשנדע מה היה עם האדם קדם בריאתו ומה יהיה אחרי כן נוכל להבין מדוע הם צודקים, אבל לא באפן אחר (חפץ חיים על התורה דברים לב, ד).

סיפורים משלים ועובדות מהחפץ חיים משלבים בפרשת השבוע - פרשת האזינו

עניות איננה עניש

לאדם עשיר היה בן יחיד שהיה חולה מאוד, אף רופא לא הצליח לרפא אותו. לאחר מאמצים מרבים וזמן רב נמצא פרופסור בכיר שמצא מזור לחליו, והחזיר אותו לקו הבריאות. הפרופסור הזהיר את האבא, שיזהר מאוד שהבן שלו לא יכניס לפיו אפלו לא חתיכה אחת קטנה ביותר של בשר שמן.

פעם אחת היה האבא חייב לנסע לצרף עסקיו, הוא הזהיר את האמא, שתשמר מאוד על הבן שלהם, שיקפיד על הוראות הפרופסור.

כְּשֶׁהָאָמָא הִתְיַשְׁבָּה לְאָכֹל, רַץ הַבֵּן אֶל עֶבֶר הַשְּׁלֶחַן, חֹטֵף חֲתִיכַת בָּשָׂר
גְּדוֹלָה מִהַצְלַחַת, וּבֵרַח הַחוּצָה. כְּאִשֶּׁר חִזַּר הָאָבָא הַבֵּיתָה, הוּא מְצָא אֶת בְּנוֹ
יֹחִידוֹ בְּמִצֵּב קֶשֶׁה מְאוֹד, הוּא רָץ מִיַּד אֶל הַפְּרוֹפֶסוֹר בְּבִקְשָׁה שִׁירָחַם עָלָיו
וַיִּצִיל אֶת בְּנוֹ, הוּא הַבְּטִיחַ שְׂיֹוֹתֵר לֹא יַעֲזֹב אֶת הַבֵּית אֶפְלוּ לְצַרְךָ עֲנִינִים
עֹסְקִיִּים דְּחוּפִים.

בְּמֵאֵמֶץ רַב הִצְלִיחַ הַפְּרוֹפֶסוֹר לְהִצִּיל אֶת חַיָּו שֶׁל הַבֵּן הַיֹּחִיד..

בְּהַזְדַּמְנוֹת אַחֲרַת בָּהּ עָרַךְ הָאָבָא סְעוּדָה לְרַגֵּל שְׂמִיחָה, הוּא הוֹצִיא אֶת בְּנוֹ
מִהַחֲדָר. הָאוֹרְחִים שָׁהִיוּ בְּמִקּוֹם וְלֹא הִפִּירוּ אֶת הַרְקֵעַ שֶׁל הַבֵּן, הַשְּׂתוּמָמוֹ עַל
הַתְּנַהּגוּתוֹ הַבְּלִתִּי מוּבְנֶת שֶׁל הָאָבָא הַ"אַכְזָר", שֶׁלֹּא הִתְיַחַס לְרִצּוֹנוֹ שֶׁל הַבֵּן
הַיֹּחִיד שְׁלוֹ, וְלֹא אֶפְשָׁר לוֹ לְשַׁבֵּת יַחַד עִם הָאוֹרְחִים בְּסְעוּדָה, רַק הָאָבָא
עֲצָמוֹ יָדַע אֶת הַסִּבָּה לְכָךְ...

אוֹתוֹ הַדְּבָר הוּא עִם הַנְּהַגַת הַבוֹרָא בְּעוֹלָם, קוֹרָה שֶׁהָאָבָא שְׂבִשְׂמִים מְסַלֵּק
הַחוּצָה דוֹקָא אֶת בְּנוֹ הַיֹּחִיד – צְדִיק גְּדוֹל – מִהַחֲדָר, וְזֶה לְטוֹבָתוֹ שֶׁל הַבֵּן
הַיֹּחִיד, הָאֲנָשִׁים מְסַבִּיב אֵינָם מְבִינִים זֹאת, אֲבָל אֲנַחְנוּ מְאֻמִּינִים בְּאֻמוּנָה
שְׁלֵמָה, שֶׁהַעֲנִיּוֹת הַזֹּאת הִיא לְטוֹבַת הַצְּדִיקִים, וְאֵל לָנוּ לְבוֹא בְּטַעֲנוֹת.

פַּעַם שָׁאֵל הַחֹפֵץ חַיִּים מִיִּשְׁהוּ, אִיךָ הוֹלֵךְ לוֹ עִם הַפְּרָנְסָה? – לֹא הִיָּה מְזִיק
שְׂיִהִיָּה קֶצֶת יוֹתֵר טוֹב – הַשִּׁיב לוֹ הֵלֵךְ.

שָׁאֵל אוֹתוֹ הַחֹפֵץ חַיִּים: מֵהֵיכַן אַתָּה יוֹדֵעַ שְׂזֶה לֹא הִיָּה מְזִיק? הַרְבּוֹנוֹ שֶׁל
עוֹלָם יוֹדֵעַ יוֹתֵר טוֹב, הוּא רוֹצֶה לְתַתּוֹ יוֹתֵר טוֹב, וַיְכֹוֹל לְתַתּוֹ יוֹתֵר טוֹב, וּמִפְּיֹו
שֶׁהוּא לֹא נוֹתֵן יוֹתֵר טוֹב, סִימָן שְׂזֶה הֵכִי טוֹב!

(הַרְבֵּ שְׂמוּאֵל גְּרִינִימָן "מֵאָה סִיפּוּרִים וּמְשָׁלִים מִהַחֹפֵץ חַיִּים" – תְּרַגּוּם הַרְבֵּ מִשֶּׁה לִּיב הַכֵּהֵן הַלְּבֵרֶשֶׁט) ©

"הַצּוֹר תְּמִים פְּעָלוֹ כִּי כָל דְּרָכָיו מְשֻׁפָּט אֶל אֻמוּנָה וְאִין עוֹל צְדִיק וַיִּשֶׁר
הוּא" (דְּבָרִים לֵב, ד). יֵשׁ שְׂאֲנוּ רוֹאִים לְכֹאוֹרָה, עוֹל תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ, צְדִיק מְבַקֵּשׁ
פֶּסֶת לָחֶם לְשִׁבְר רַעְבוֹנוֹ, וּבְגֵד לְכִסּוֹת מְעֵרוּמִיו, וְהַשְּׂאֵלָה נְשִׂאֵלַת, הַיָּד ה'
תְּקַצֵּר לְהַעֲנִיק גַּם לוֹ, שֶׁלֹּא יִצְטָרֵךְ לְפִשֵּׁט יָד לְעֲזָרָה? מְסַבִּיר מִרְן הַחֹפֵץ חַיִּים
(חֹפֵץ חַיִּים עַל הַתּוֹרָה דְּבָרִים לֵב, ד) עַל פִּי הַמְּשָׁל שֶׁל הַעֲשִׂיר עִם הַבֵּן הַיֹּחִיד, שֶׁכֵּן הוּא
הַעֲנִין עִם הַנְּהַגַת ה' יִתְבָּרַךְ אֶת הָעוֹלָם, יֵשׁ שֶׁהוּא מְגַרֵּשׁ מִחֲדָר הָאָכֹל דוֹקָא
אֶת הַצְּדִיק, לְטוֹבָתוֹ, וְאִם כִּי אִין אֲנַחְנוּ מְבִינִים אֶת הַנְּהַגָתוֹ, אֲבָל אֲנוּ
מְאֻמִּינִים בְּלֵב שְׁלָם, שֶׁהוּא לְטוֹבָתוֹ, כִּי צְדִיק וַיִּשֶׁר הוּא, וַיּוֹדֵעַ כִּי יֵאָה עֲנִיוֹתָא
לְיִשְׂרָאֵל, וְאֵל לָנוּ לְהַתְּרַעַם חֲלִילָה עַל הַנְּהַגָתוֹ.

ספורים משלים ועובדות מהחפץ חיים משלבים בפרשת השבוע - פרשת האזינו

העולם מתנהל עם סדר

באחד מימי החורף נסע העגלון אל עבר תחנת הרכבת עם מזחלת רתומה לסוס. הפפור היה עז והמזחלת החליקה על השלג בקלות.

במהלך היום יצאה השמש מבעד לעננים, וקרניה החמימות המסו את השלג, הסוס עמל קשות לגרור את המזחלת על גבי האדמה החשופה. אבל בשדות שמסביב, רגל אדם לא דרכה, ועגלות עם סוסים לא נסעו, והשלג היה עדין פרוש לגמרי. דבר זה גרם לעגלון עגמת נפש מרבה, ויתפילה חרישית בקעה מלבוא: "רבוננו של עולם, טען העגלון, בשביל מה אתה צריך את השלג בשדות, מקום בו אף אחד לא נוסע במזחלת, היה עדיף הרבה יותר, אם מעט השלג הטוב שנשאר, היה מנח על אם הדרך, היכן שהסוס שלי מתאמץ כל כך לגרור את המזחלת בשארית כחותיו..."

כך קורה גם בחיים, שמעט הטוב שיש בעולם הזה, משמש את אותם שאינם מביאים תועלת לאף אחד, ואלה שראוי היה שיהנו מכה, מתאמצים בשארית כחותיהם להחזיק מעמד כדי להתקיים.

(הרב שמואל גריינימן "מאה סיפורים ומשלים מהחפץ חיים" – תרגום הרב משה ליב הכהן הלבפשט) ©

"הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט אל אמונה ואין עול צדיק וישר הוא" (דברים לב, ד). מפני מה יש צדיק ורע לו, ויש רשע וטוב לו? שאלה עתיקת יומין זו נשאלה כבר על ידי משה רבנו (ברכות ז). חכמינו זכרונם לברכה נותנים לנו את אחד ההסברים לתופעה זו במסכת תענית (יא): "אל אמונה ואין עול". "אל אמונה", כשם שנפרעין מן הרשעים לעולם הבא אפילו על עבירה קלה שעושין, כך נפרעין מן הצדיקים בעולם הזה על עבירה קלה שעושין. "ואין עול", כשם שמשלמין שכר לצדיקים לעולם הבא אפילו על מצוה קלה שעושין, כך משלמין שכר לרשעים בעולם הזה אפילו על מצוה קלה שעושין.

ספורים משלים ועובדות מהחפץ חיים משלבים בפרשת השבוע - פרשת האזינו

לא מענישים לחנם

במהלך הנסיעה מראדין לרכבת, מספר העגלון לחפץ חיים איך הסוס שלו נפל, ושיהודי העירה קבצו נדבות וקנו עבורו את הסוס החדש הזה. העגלון סיים את ספורו בשאלה, מדוע מגיע לו להעניש ככה?

משיב לו החפץ חיים עם הפסוק המכר "צדיק ה' בכל דרכיו". הרבוננו של עולם תמיד צודק. לפעמים קורה שהעגלון מסכם על מחיר עם הנוסע, ובאמצע הדרך הוא משנה את דעתו ודורש יותר. ולפעמים קורה שלוקחים קצת תבן או מספוא עבור הסוס משדה זרים, יכול באמת להיות, שעבור הדברים הללו מענישים משמים.

כאן הפסיק אותו העגלון, ונסה לסתור את דבריו בשאלה אחרת: מדוע גנבו מהרבי בחרף דאשתקד את מעיל הפרוה החרפי בתחנת הרכבת בוילנא?

החפץ חיים נאנח עמקות וענה לו, אתה חושב שאני צדיק? גם לי יש את העברות שלי. אני הרי מוכר ספרים, לפעמים קורה שחסר דף בספר, והקונה מתבייש לכתב לי מכתב בענין, ומכיון שאני המוכר של הספרים, גם אני כמוך נענשתי...

(הרב שמואל גריינימן "מאה סיפורים ומשלים מהחפץ חיים" – תרגום הרב משה ליב הכהן הלבפשט) ©

"הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט אל אמונה ואין עול צדיק וישר הוא"
(דברים לב, ד). רש"י מפרש: צדיק וישר הוא – הכל מצדיקים עליהם את דינו, וכן ראוי וישר להם; צדיק מפי הבריות, וישר הוא וראוי להצדיקו.